

Allemaal stemmen: gewoon doen

- > De grens over voor een behandeling?
- > Van kleuterjuf tot prentenboekvertaler

Samen regie

OOG is vernieuwd! Niet alleen het uiterlijk is veranderd, maar ook in artikelen wordt de verandering zichtbaar. Meer en meer is er praktische informatie te vinden. De redactie legt de nadruk vooral op wat we voor elkaar kunnen betekenen zoals in de serie Partners. We moeten het in onze samenleving namelijk altijd samen doen. Dat wil niet zeggen dat anderen de regie overnemen. Juist niet!

Begin dit jaar was ik voorzitter van het symposium OOR & OOG, participatiegroep doofblinden. Het thema: Wat als je oren én ogen het op latere leeftijd laten afweten? Het was een indrukwekkende middag, met Jan Terlouw die aanwezigen raakte met zijn verhaal en geriater Joris Slaets die een pleidooi hield voor liefdevolle zorg voor kwetsbare ouderen. Daar viel 'eigen regie' vaak. Dat moet niet verworden tot 'zoek het zelf maar uit'.

De Oogvereniging is een groot voorstander van eigen regie. Eigen regie, zelf dingen kunnen (blijven) doen en je eigen keuzes maken: het is belangrijk. Ook voor wie 'alleen' een oogprobleem heeft. Neem het stemmen op de tast, met mal en audio-ondersteuning, dat mensen met een visuele beperking bij de komende verkiezingen in 12 gemeentes kunnen doen (zie pagina 4). Of het leren van digitale vaardigheden: op pagina 22 zetten we een aantal mogelijkheden op een rij.

Een OOG die ons laat nadenken over wat er in je leven echt toe doet. We hopen dat OOG nóg overzichtelijker is en prettiger om te lezen. Wil je laten weten wat je ervan vindt? Daar zijn we erg blij mee: redactieoog@oogvereniging.nl

Joep Aarts
Directeur Oogvereniging ◀

OOG, magazine van de Oogvereniging.
Jaargang 5, nr 1, maart 2019.
OOG verschijnt vier keer per jaar.
Oplage 7.500 druk, 2.400 daisy-cd,
200 braille, 1.200 e-mail en
300 streaming via Webbox.

Abonnement

Leden Oogvereniging: gratis
Basiscontributie € 29,50
oogvereniging.nl/word-lid
Opzeggen vóór 1 december.
info@oogvereniging.nl

Redactie

Rietje Krijnen (hoofredactie)
Josephine Krikke, Trea Scholten,
Martijn Vet, Rianne van der Molen
en Karlijn de Winter.
redactieoog@oogvereniging.nl

Redactieraad

Victor Kammeijer (voorzitter)
Ada Kulik (Ooglijn)
Esther Feldman (Oogvereniging)
Camiel Boon (LUMC)
Sabina Kef (Amsterdam UMC)

Ontwerp en opmaak

Lawine visuele communicatie
lawine.nl

Coverfoto

Sam Hageraats met de stemmal
(Fotografie: Saar Rpkema)

Drukwerk en mailing

quant.es.nl

Advertenties

oogvereniging.nl/advertentiesoog

Contactadres

Postbus 2344, 3500 GH Utrecht
030 299 28 78, oogvereniging.nl
OOG nr 2 komt uit op 7 juni 2019.

4

Stemmen

Voor iedereen toegankelijk

In maart zijn er verkiezingen voor de Provinciale Staten en de waterschappen, en in mei voor het Europees Parlement. Stemlokalen moeten toegankelijk zijn zodat elke stemgerechtigde in Nederland zelfstandig zijn of haar stem kan uitbrengen. Dat is nog niet overal het geval. Gemeenten vinden het vaak 'gedoe'. Maar het kan ook anders. 'Als je uitgaat van het principe dat iedereen moet kunnen stemmen, is het toch niet zo moeilijk?'

8

Over de grens

Omdat Nederland een lange wachtlijst heeft voor oogzorg. Omdat je in een grensstreek woont. Het zijn redenen om voor een oogbehandeling naar een kliniek in België of Duitsland te gaan. Kan dat zomaar? Vergoedt de verzekeraar dat wel? Waar moet je op letten?

20

Kleuterjuf

Haar eigen werk kon ze niet meer doen. Haar passie heeft ze nu vertaald in het omzetten van prentenboeken in een braillevoorleesversie. Zodat een (groot)ouder kinderen kan voorlezen. Angeliën van Zeijl creëerde het samenleesmomentje.

EN VERDER

- 7** Kort en cartoon
- 12** Inclusief design: mooi voor iedereen
- 15** Cockpitcovers in je ogen
- 16** Partners
Margareth & Sonja
- 22** Hoe word je beter digitaal?
- 27** Over ogen
- 28** Lezen: kinderboek
Blikvanger
- 30** Ooglijn
- 31** Oogfonds
- 32** Blik van Ellen

Overal geheim stemmen

Niet zeuren, gewoon doen!

Het staat allemaal zo mooi in de Grondwet en de Kieswet: 'De verkiezingen worden gehouden bij geheime stemming'. Alleen is die stemming voor de ene Nederlander meer geheim dan voor de andere. Wie blind of zeer slechtziend is, kan op veel plekken in Nederland nog altijd niet zelfstandig en in het geheim zijn stem uitbrengen. Er zijn ook andere geluiden: 'We willen een inclusieve samenleving? Nou dan moeten we dat regelen'.

Ton van Weerdenburg van de Oogvereniging maakt zich al jaren hard voor toegankelijk stemmen. 'We dachten dat we er waren met de ondertekening én bekrachtiging van het VN-verdrag inzake rechten van personen met een handicap. Daarin staat (artikel 29) dat mensen met een beperking in het geheim hun stem moeten kunnen uitbrengen. Per 1 januari 2019 is de Kieswet gewijzigd en daarmee leek de toegankelijkheid geregeld te zijn. Stembureaus moeten namelijk voortaan volledig toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Wat gebeurt er dan? Er worden verschillende voorzieningen getroffen en er is zelfs een loep met verlichting geplaatst. Dat is winst, maar dan vallen nog altijd de mensen die zeer slechtziend of blind zijn buiten de boot. Zij moeten alles op gehoor of de tast doen. De situatie is nu zo dat zij nog altijd niet zelfstandig kunnen stemmen.'

STEMMAL

Daar is wel een oplossing voor bedacht: de stemmal. Het is een soort klep waarin het

stembiljet wordt gelegd. De kieslijst bestudeert iemand thuis zodat bekend is welke partij bij welke lijst hoort en welke kandidaat op welke plaats staat. Wie dat niet heeft gedaan kan met de soundbox die bij de stemmal hoort nog eens alle lijsten én kandidaten doornemen.

'De stemmal werkt prima', zegt Van Weerdenburg. 'Het punt is dat die voor elke verkiezing opnieuw moet worden gemaakt omdat de kieslijsten nu eenmaal niet steeds gelijk zijn. Daardoor is die stemmal dus duur. Veel gemeenten gebruiken de kosten als argument om 'm niet aan te schaffen. Of ze komen met de meest absurde excuses: "We doen niet mee aan deze pilot" tot aan "We hebben maar één persoon in onze gemeente die ernaar heeft gevraagd en dan vinden we de kosten te hoog". Voorschoten stelt zelfs: "We doen alleen wat wettelijk verplicht is en bezuinigen juist op de verkiezingskosten. We hadden 1 braillelijst en als die nodig was kregen we een telefoontje van het stembureau en brachten we de lijst daarnaartoe." Voor mij zegt dit vooral dat er een financieel argument is en dat mensen die blind zijn zich meer moeten laten zien.'

Rob de Graaf van de gemeente Den Haag is het voor een belangrijk deel met Van Weerdenburg eens: 'Je kunt gaan boekhouden hoeveel mensen komen stemmen met een stemmal en wat het dan allemaal kost, maar dan kom je niet ver met een inclusieve samenleving. Er ligt een VN-verdrag, dan moet je dat ook nakomen en niet maar voor de helft. Het boeit mij niet of er één of honderd personen die blind zijn komen stemmen. Het principe is dat je deze mogelijkheid moet hebben.'

NIET BOEKHOUDEN

Den Haag is zonder meer een van de voorlopers. De Graaf zelf heeft Vibes bedacht: visueel beperkt stemmen. Hij werkt nauw samen met de Oogvereniging om volledige toegankelijkheid na te streven. 'Ik ga niet ontkennen dat die stemmal duur is, maar dat ligt aan de manier waarop wij onze stembiljetten inrichten én dat we niet met stemcomputers stemmen. Dat moet je niet afschuiven op één doelgroep. Als je kosten moet maken om iedereen te kunnen laten stemmen,

dan moet je die optellen bij de totale kosten voor de verkiezingen. Dus niet redeneren: die stemmal kost 20.000 euro en gebruiken we voor twee personen. Wat je wel doet is: de stemmal kost 20.000 euro, de overige kosten zijn bijvoorbeeld 100.000 euro en dat betekent dus dat de verkiezingen ons voor alle inwoners komen te staan op 120.000 euro.'

Door te boekhouden kom je niet ver met de inclusieve samenleving

Den Haag neemt de toegankelijkheid zeer serieus. Er is een app waarop iedereen in Den Haag alle informatie over stembureaus kan vinden, zoals ook toiletten en parkeerplaatsen. Voor mensen die analfabeet zijn, is alles fotografisch weergegeven. De Graaf: 'Zeg je als samenleving dat iedereen erbij hoort, dan moet je daar gevolg aan geven. Daar kun je wat van vinden, maar dat is niet interessant. De keuze is gemaakt. Ik zou zeggen: als iedereen gewoon doet wat hij moet doen, dan gaan de prijzen van de stemmallen ook omlaag. Niet zeuren dus, maar aan het werk.' ◀

NIEUW

Heeft u moeite met lezen? De **Webbox3** leest het voor!

- Nieuws, informatie en ontspanning
- Zeer eenvoudig te bedienen
- Nu met accu!
- Geen computer nodig
- Vergoeding (onder voorwaarden) door de zorgverzekeraar

Voor informatie of een vrijblijvende demonstratie bij u in de buurt
Bel 015 - 262 59 55 of bezoek www.webbox.nl

Voor het eerst

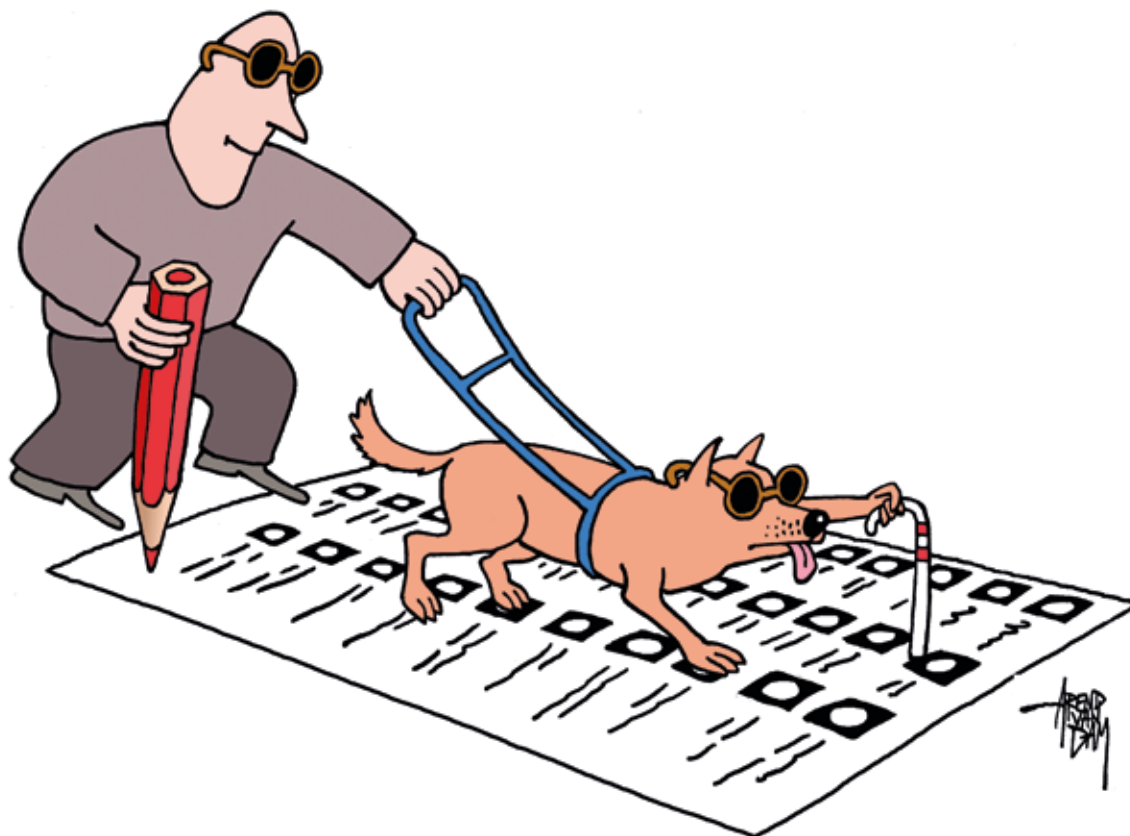
Sam Hageraats (zie coverfoto) is vier maanden geleden 18 jaar geworden en mag dit jaar voor het eerst stemmen. Drie keer zelfs! In zijn gemeente is het (nog) niet mogelijk om met een stemmal onafhankelijk een stem uit te brengen: 'Ik vind het belangrijk dat ik kan gaan stemmen, ik weet nog niet hoe.' Als hij hoort dat het zin heeft om naar het stembureau te gaan, omdat dan zichtbaar wordt dat mensen met een visuele beperking willen stemmen zegt hij: 'Ik ga eens kijken of het me lukt om daar te komen!' ◀

Kiezerspas

In 12 gemeentes in Nederland is het mogelijk om met een stemmal te stemmen. Wie niet in een van de toegankelijke gemeentes woont, kan bij de eigen gemeente een kiezerspas aanvragen zodat elders kan worden gestemd. Let op bij de Provinciale Statenverkiezingen dat die gemeente tot de provincie behoort waarin je woont. Voor de waterschapsverkiezingen is het belangrijk dat een gemeente tot hetzelfde waterschap behoort. Voor de Europese verkiezingen is een kiezerspas voldoende om elders te stemmen. ◀

Hulp bij stemmen

Wie een visuele beperking heeft en niet zelfstandig kan stemmen, heeft het recht om zich te laten ondersteunen. Iemand van het stembureau kan je eventueel helpen, maar je kunt ook een familielid, vriend(in) of bekende vragen. Het is lang niet overal bekend dat dit mag. Op ieder stembureau hoort een exemplaar van de Kieswet te liggen. In Artikel J28 staat vermeld dat ondersteuning mogelijk moet zijn. Wie niet zelf gaat, kan een volmacht aan een ander geven die dan voor je stemt. Ga naar: oogvereniging.nl/stemmen voor meer informatie. ◀

Naar de oogarts in het buitenland?

De wachttijden in de oogzorg zijn vrijwel overal in Nederland lang. Voor een behandeling zonder spoed moeten patiënten soms meer dan dertig weken wachten. Dát of het feit dat een ziekenhuis in een ander land dichterbij kan liggen, is voor sommigen reden om naar Duitsland of België te gaan voor oogzorg. Kan dat zomaar? Wat zijn de valkuilen en waar moet je als patiënt op letten?

De Duitse Augenklinik Ahaus - net over de grens bij Enschede - heeft een Nederlandstalige website en medewerkers die Nederlands spreken. 'Ongeveer de helft van onze patiënten is Nederlands', vertelt de Duitse oogarts dr. Matthias Gerl. In 2017 heeft hij de Augenklinik, die zijn vader in 1974 oprichtte, overgenomen. Jaarlijks helpen ze zo'n 10.000 patiënten. Ze doen behandelingen op het gebied van staar, glaucoom, maculadegeneratie, netvliesandoeningen, vaatafsluitingen en hoornvliesafwijkingen. 'De Nederlanders komen vooral omdat we ze heel snel kunnen helpen', denkt Gerl. 'Voor een staaroperatie kunnen ze bijvoorbeeld binnen twee weken terecht.' Op een afspraak bij de oogarts in Nederland moet je vaak een stuk langer wachten. Uit gegevens van de Oogvereniging uit oktober 2018 blijkt dat de

gemiddelde toegangstijd op de polikliniek momenteel 7,8 weken is. Bij 19 locaties van ziekenhuizen of oogklinieken was afgelopen oktober de wachttijd zelfs langer dan 13 weken.

ZORGBEMIDDELING KAN HELPEN

Spoedgevallen zijn buiten deze cijfers gehouden, want in alle ziekenhuizen krijgen die patiënten voorrang. Maar mensen die een staaroperatie of een behandeling van chronisch glaucoom nodig hebben, moeten wachten. Voor wie sneller geholpen wil worden, kan zorgbemiddeling een goede optie zijn. Lang niet iedereen kent deze mogelijkheid, maar die is er wel degelijk voor alle Nederlandse verzekerden. Als het ziekenhuis waar je naar wordt doorverwezen een lange wachttijd heeft, kun je bij je zorgverzekeraar een verzoek

indienen om te helpen. Elke zorgverzekeraar heeft mensen in dienst die kunnen kijken of je in een ander ziekenhuis eerder terecht kunt.

VERGOEDE ZORG

Zijn die wachttijden nog te lang, dan kan het interessant zijn om over de grens kijken. Ook in België zien ze regelmatig Nederlanders op de afdeling Oogheelkunde. Oogarts Carina Koppen (Universitair Ziekenhuis Antwerpen) kent alleen geen precieze cijfers. 'Maar ik zie wel regelmatig patiënten uit het zuiden van Nederland, zoals Goes, Bergen op Zoom of Terneuzen.'

De voorwaarden voor behandeling in het buitenland verschillen per verzekering

Zij wijt de komst van de Nederlanders vooral aan de geografische ligging van het ziekenhuis. Wat daarbij helpt, is dat de zorg in Duitsland en België in de meeste gevallen wordt vergoed. Voor geplande zorg binnen de EU moet er eerst toestemming zijn van een zorgverzekeraar. 'Wij hebben een contract met de belangrijkste verzekeringsmaatschappijen in Nederland, zoals Menzis en Achmea', vertelt dr. Gerl van Augenkliniek Ahaus. 'Als mensen bij niet-gecontracteerde zorgverzekeraars zijn verzekerd, nemen wij in overleg met de patiënt contact op met zijn of haar verzekeraar. We vragen voorafgaand om toestemming voor de behandeling.'

VOORBEREIDEN IS NOODZAKELIJK

Hoe vriendelijk de service ook kan lijken, het is verstandig om vooral zelf eerst contact te leggen met je eigen zorgverzekeraar. De voorwaarden voor behandeling in het buitenland verschillen namelijk per verzekering. Je hebt bijna altijd voorafgaande aan een eerste consult

of behandeling toestemming van de verzekeraar nodig, anders komen de kosten voor eigen rekening. Verder kunnen patiënten die naar Duitsland willen, de website van Zorgloket Duitsland bezoeken. Zij bemiddelen voor medische zorg en claimen ervoor te zorgen dat patiënten binnen veertien dagen een afspraak hebben. Wie liever zelf contact op wil nemen met een kliniek, doet er verstandig aan om advies in te winnen bij het nationale contactpunt van het land (via europa.eu). Ook bij het Nederlandse contactpunt (te bereiken via dezelfde website) kun je met veel vragen terecht. Zij melden dat de zorg alleen verzekerd is als die voldoet aan de voorwaarden en vergoedings-tarieven in het land waar de behandeling plaats-

vindt. Verder worden behandelingen – normaal gesproken – alleen vergoed als ze in het eigen land ook worden vergoed.

Patiënten moeten zich goed laten informeren en niet alles geloven wat op internet staat

Ivan Gan, oogarts en bestuurslid van het Nederlands Oogheelkundig Gezelschap (NOG): 'Je ziet dat veel zorgverzekeraars gewoon contracten hebben met buitenlandse ziekenhuizen in grensstreken. Waarom zouden patiënten ver moeten reizen naar de Randstad als ze naar België of Duitsland kunnen gaan? We kunnen daar niet tegen zijn. Wij, als NOG, zijn uiteraard voor vrije artskenkeuze.' Als het over de kwaliteit van zorg gaat is hij stellig: 'Onderlinge kwaliteitsverschillen zijn moeilijk te meten in Nederlandse ziekenhuizen, laat staan voor buitenlandse. Ik zou patiënten adviseren om zich goed te laten informeren en niet alles te geloven wat er op het internet staat.'

SOMS LIEVER WACHTEN

Niet altijd is een behandeling in het buitenland de beste of handigste keuze. Voor sommige operaties moet een patiënt vaker op controle komen. Het is belangrijk om je dat te realiseren. Bij bijvoorbeeld een staaroperatie hoeft iemand misschien maar één keer terug te komen of is een telefonisch consult na de operatie afdoende. Maar bij bijvoorbeeld ingewikkelde netvliesoperaties is het nodig een aantal keer naar het ziekenhuis te gaan: voor een uitgebreide intake, de operatie zelf en nog verschillende nacontroles. Dat kan een nadeel zijn als iemand niet dicht bij de grens woont. Sommige mensen zullen er dan de voorkeur aan geven om even iets langer te wachten zodat ze in de eigen buurt terecht kunnen. Aan de andere kant:

Nederland kent ook verschillende universitaire centra die zich op een bepaald vakgebied hebben gespecialiseerd. Wie voor een behandeling daar naartoe gaat, kan ook te maken krijgen met een lange reistijd.

NAZORG IN DE BUURT

Bij Augenkliniek Ahaus hebben ze de afstand deels opgelost door samen te werken met optometristen in Overijssel. Hij ziet dat de meeste Nederlanders voor een staaroperatie naar zijn kliniek komen en in minder mate vanwege glaucoom en maculadegeneratie. 'De patiënten komen overigens echt niet allemaal uit het grensgebied. We zien ook mensen die bewust van verder komen.' ◀

Checklist

Wie een behandeling in het buitenland overweegt, doet er goed aan zich voor te bereiden.

- Ga naar het **Nationaal Contactpunt Grensoverschrijdende zorg** en loop alle informatie goed door.
- Vraag vooraf of zorgverleners jouw taal spreken of een taal die je beheerst.
- Vóórdat je een afspraak maakt, neem je contact op met jouw zorgverzekeraar.
- Je vraagt schriftelijk toestemming voor een behandeling.
- Stel ook je huisarts en je behandelend arts in Nederland op de hoogte.

Binnen een maand werd ik geopereerd

Bij Corry Wolsink (64) uit Borne werd aan beide ogen staar geconstateerd. 'Ik had veel last met autorijden en werd daar erg onzeker van.' Ze had op dat moment nog ongeveer 40 procent zicht. Uit navraag bij ziekenhuizen in de buurt blijkt dat de toegangstijden lang waren: bij het ene ziekenhuis 24 dagen tot de intake en bij het andere 91 dagen. Daarna zou ze nog lang moeten wachten tot de operatie. Corry besprak met haar huisarts de mogelijkheid om naar Duitsland te gaan. 'Een collega was in Duitsland geweest voor een staaroperatie en vertelde dat je daar snel geholpen kon worden. Mijn huisarts vond het een goed idee. Het scheelde dat voor mij de kliniek maar een half uur rijden was. En natuurlijk was de zorg verzekerd.'

Bij de intake was ze verrast door de persoonlijke benadering. 'Ze namen de tijd en als je Duits niet goed is, komt er een Nederlands sprekende medewerker bij zitten die voor je tolkt.' Twee weken na de eerste afspraak is ze

geopereerd. De operatie verliep goed. 'Ik heb een roesje gehad en had totaal geen pijn. Op de dag van de operatie belde een medewerker van de kliniek mij 's avonds met de vraag hoe het ging. De dag na de operatie en vier weken later waren de nacontroles.'

In eerste instantie ging alles goed

In eerste instantie ging alles goed, maar na een tijdje is haar zicht weer minder

geworden. Corry belde naar Duitsland. 'Ze wilden dat ik meteen langskwam. Dat vond ik heel positief. Ik bleek last te hebben van nasaar, dat komt vaker voor na een staaroperatie. Vervolgens heb ik een poliklinische laserbehandeling gekregen. Daarna heb ik geen last meer gehad.' Voor haar was het een positieve ervaring en ze concludeert: 'Omdat je snel en goed wordt geholpen, kan ik me goed voorstellen dat andere Nederlanders ook vaker over de grens kijken.' ◀

Designers denken steeds meer na over hoe hun producten bruikbaar kunnen zijn voor zo veel mogelijk mensen, ongeacht leeftijd of functiebeperking. We portretteren twee ontwerpers over hun passie voor inclusief design.

Producten zonder stigma

In het werk van ontwerp Aurore Brard (26) is inclusief design een absolute voorwaarde. Zo ontwikkelde zij een prijswinnend servies en bestek dat ook bruikbaar is voor blinden en slechtzienden.

Alles toegankelijk voor iedereen, dat is de grote droom van Aurore Brard. En de tijd is daar nu echt rijp voor, vindt zij. 'Tijdens mijn afstudeerproject ging ik op zoek naar een uitdaging voor inclusief design en zo kwam ik in contact met het Macula-café in Eindhoven.' Brard ging elke maand langs, eerst om kennis te maken met de bezoekers. Daarna mocht ze bij een aantal van

hen thuis kijken. Daar realiseerde zij zich dat eten en drinken – iets wat zo vaak moet gebeuren – een uitdaging kan zijn.

STIGMATISEREND

Ze zag welke trucjes je kunt gebruiken als je niet of nauwelijks ziet: een zwarte placemat onder een wit bord zetten, water inschenken met je vinger in het glas of met behulp van een apparaatje dat een piep laat horen als het glas vol is. 'Deze producten of trucjes kunnen stigmatiserend overkomen. Ik besloot daarop om, met hulp van een aantal mensen met een visuele beperking, producten te ontwerpen waar dit al vanzelf inzit. Dat is niet alleen efficiënt, maar hopelijk ook destigmatiserend.'

Haar project 'see-eat-trough' bestaat uit bestek met bepaalde details, waardoor je meteen kunt voelen of je een vork, lepel of mes vasthebt. Ook maakte ze een diep bord met kleurcontrasten en een klein reliëf om de positie van de binnenrand te voelen. Het derde onderdeel van het tafelpakket bestaat uit glazen waarop een duidelijke streep staat. Die kunnen slechtzienden goed onderscheiden, als teken dat het glas vol is.

HEMA

In 2017 won ze er tijdens de Dutch Design Week de HEMA Design Daten-prijs mee. Met het bedrag mocht ze haar set verder ontwikkelen

Mooi voor iedereen

met nieuwe prototypes. Zo maakte ze het bestek van metaal in plaats van plastic. Haar producten liggen nog niet in de winkel, Brard heeft nog geen afnemer gevonden voor 'see-eat-through'. Ze krijgt nu een speciale training voor getalenteerde jonge designers om producten bij grote bedrijven aan te bieden. 'Ik hoop dat ik een gigant zoals Ikea enthousiast kan maken, hen overtuigen dat ze niet in aparte doelgroepen hoeven te denken, maar dat er ook producten zijn die voor de hele markt mooi en nuttig kunnen zijn.'

Voor meer informatie:
aurorebrard.com

Bijna iedereen is blind in zijn tas

Designer Sophie Helene Dirven (26) voelt grote maatschappelijke betrokkenheid in haar werk. Zo bedacht zij samen met mensen die slechtziend of blind zijn een moderne tas, genaamd Blind Geordend.

'Wie ben ik als ontwerper om te zeggen hoe een product moet zijn? We moeten het sámen doen, de gebruiker en de designer.' Deze user-as-designer-methode gebruikte Sophie Helene Dirven (26) ook voor haar afstudeerproject Blind Geordend. Ze kwam op het idee om een tas te ontwerpen doordat ze geregeld een verzorgingshuis bezocht. 'Ik vind het mooi om bij mensen te zijn die al

zo lang op deze wereld vertoeven en dus heel veel levenservaring hebben.’ Daar ontmoette ze Julia, een 80-jarige zeer slechtziende vrouw. De twee bouwden een warme band op. Het viel de designer op dat Julia een eigen systeem had ontwikkeld om haar spullen in haar handtas te kunnen ordenen. ‘In de tas zaten kleine tasjes die verschilden van kleur, vorm en materiaal.’ Het bracht haar op het idee voor een nieuwe tas en uiteindelijk haar afstudeerproject, Blind Geordend, waarmee ze de researchprijs kreeg van de Willem de Kooning Academie. De tasjes in de tas zijn op verschillende manieren te herkennen: aan hun materiaal, vorm, kleur en locatie.

BULT ZOEKEN

‘Ik denk dat niet alleen mensen met een visuele beperking iets aan een geordende tas hebben’,

zegt ze lachend. ‘Veel mensen zullen herkennen dat je je een bult zoekt naar je spullen in een tas.’ De ontwerper koos bewust voor een rugtas, zodat de gebruiker zijn handen vrij heeft voor andere dingen. Ook kan de tas worden uitgevouwen en opgehangen aan de muur, zodat je er thuis gelijk ook gebruik van kunt maken. De tas is rechthoekig, zodat er niets in kan verdwijnen. Je kunt de tas inrichten zoals je zelf wilt: misschien wil je je telefoon bovenaan bewaren of juist onderaan.

NIEMAND IS GELIJK

‘Producten voor mensen met een beperking zijn vaak vooral praktisch en niet “designy”’, vindt Dirven. ‘Maar die twee kun je prima combineren.’ Ze legde haar ontwerp steeds aan potentiële gebruikers en ervaringsdeskundigen voor. ‘Iedereen is anders en daar moeten ontwerpers zich altijd bewust van zijn. Het is bijvoorbeeld heel handig dat er nu modulaire banken bestaan die je zelf kunt indelen. Als je heel klein bent en je partner bijvoorbeeld groot, dan kan hij of zij aan de hoge kant zitten. Ik vind dat we af moeten van ontwerpen voor één persoon. Niemand is gelijk!’ Dat ze een prijs heeft gewonnen met haar ontwerp is natuurlijk mooi, maar ook een teken dat er nog veel werk te doen is, vindt Dirven. ‘Inclusief design moet een standaard uitgangspunt zijn.’

Ook Dirven is nog op zoek naar een producent voor haar tas. Voorlopig kan ze de rugzak alleen nog op maat maken. ‘Daardoor heeft hij nu nog een Louis Vuitton-achtige prijs, ha ha, maar ik hoop echt dat dit in de toekomst gaat veranderen.’ ◀

Meer informatie:

sophiehelenedirven.nl.

Heb je ideeën of suggesties voor Sophie

Helene Dirven, neem dan contact met haar op.

Tekst: Rietje Krijnen

Mijn opoe had witte stippen in haar ogen. De supersokken die ze altijd breidde, namen begin jaren 80 van de vorige eeuw bijzondere vormen aan. Ze zag het, door staar, niet meer. Nu er 'staarstraten' zijn en er jaarlijks in Nederland ruim 170.000 staaroperaties worden uitgevoerd, is het bijna niet meer voor te stellen dat mijn opoe destijds niet gewoon werd geopereerd.

Cockpitcovers in je ogen

Het was toen nog een OPERATIE. Met kans op grote complicaties. Ik lees dat de staarsteek lange tijd – nu soms nog in arme landen – gemeengoed was en daarna is een tijd lang (alleen) de hele lens verwijderd. Daar had opoe niets aan gehad want het zou haar extreem verziend hebben gemaakt, waardoor die sokken er niet beter op waren geworden. Er waren enkele curieuze mannen en bijzondere situaties voor nodig om echte verandering teweeg te brengen. Charles Kelman was oogarts én... entertainer. Hij bedacht dat de lens met het kapsel erachter kon worden weggenomen. Een bezoek aan zijn

tandarts leverde hem nog een idee op: door ultrasonische vibraties kon hij de ooglenzen in stukken trillen om deze zo te verwijderen.

Sir Harold Ridley ontdekte in de Tweede Wereldoorlog dat bij gevechtspiloten de splinters van kapotgeschoten cockpitcovers in het oog geen ontstekingsreactie opriepen. 'Waarom er dan geen kunstlens van maken?', zal hij gedacht hebben. De eerste werd in 1949 geïmplant. Sir Ridley moest vooral vechten tegen de opvattingen van andere artsen die het maar raar vonden om te werken met stoffen die niet lichaamseigen waren.

Toch kwam het zover. Er werd nog een aantal uitvindingen gedaan om complicaties tegen te gaan en verplaatsing van de lens te voorkomen. De laatste jaren is de meettechniek enorm verbeterd waardoor heel precies de lenssterkte kan worden bepaald.

Wie nu staar heeft, heeft bijna mazzel. Met speciale lenssterktes en zelfs correcties van cilinders kan de hele bril overbodig worden.

Ik denk weemoedig terug aan mijn opoe. Ze was maar wat blij geweest met die stukjes cockpit in haar ogen. En wij met die passende supersokken. ◀

Margareth & Sonja

Margareth Plass-Veltman (60) en Sonja Veltman (54) leerden elkaar in 2005 kennen via een datingsite. Sindsdien zijn ze onafscheidelijk.

Sonja: 'Mar is niet alleen mijn levenspartner, ze is ook mijn zorgverlener. Dag en nacht. Ik ben eigenlijk haar baas.'

Margareth en Sonja wonen samen met blindengeleidehond Fred, pup Bibi, twee katten en de konijnen. Ze noemen elkaar consequent Mar en Son. Terwijl ze hun verhaal vertellen, klinken er regelmatig luide lachsalvo's door de kamer. Margareth: 'Humor houdt ons op de been. Wat moet je anders? Zielig in een hoekje gaan zitten? Nee joh. We zijn vechters, doorzetters.'

Doorzetters? Vertel!

Sonja: 'Je moet al best een doorzetter zijn, wil je met mij een relatie aangaan. Ik heb het syndroom van Usher. Ik hoor maar vijftien procent en zie tien procent. En het wordt allebei steeds minder. Ik leerde Mar kennen via een datingsite. We waren aan het chatten. Ze vroeg of ik kinderen had.' **Margareth:** 'Ik wilde een relatie zonder kinderen. Toen zei Son dat ze vijf kinderen heeft. Vijf! En dat er een kleinkind op komst was. Dat wordt niks, dacht ik toen.' Twee paar twinkellende ogen kijken elkaar vrolijk aan, gelach voordat **Margareth verder vertelt.** 'Son schreef ook dat ze doof en slechtziend was en dat ze mij zou bellen. Wat moest ik met zo'n vrouw?' Maar

Sonja zette door, belde en vijf uur later werd het gesprek pas beëindigd. **Margareth:** 'Sindsdien zijn we er voor elkaar. Ook als het allemaal tegenzit.'

Wat bedoel je met 'als het allemaal tegenzit'?

Margareth: 'Dat is een lang verhaal. Ik wil er niet teveel over kwijt. Ik heb fouten gemaakt, verkeerde beslissingen genomen en het ging allemaal niet zoals ik wenste. We raakten dakloos, vertrokken naar een vriendin in Spanje. Son raakte overspannen en durfde niet meer terug te vliegen. Dat was in 2012. We bleven. Helaas, Spanje bracht ons ook geen geluk. Het geld was op en op een dag besloten we terug naar Nederland te gaan. Te voet. Af en toe werkten we onderweg. Na twee jaar waren we terug in Nederland.'

Waar gingen jullie naartoe?

Sonja: 'We hebben een tijdje in een zorgboerderij gewoond en uiteindelijk kregen we in 2015 een woning in Borger aangeboden. Een fijne en prikkelarme omgeving. Dat is ook prettig voor Mar, want met haar autisme is ze snel afgeleid. Vanaf

deze plek proberen we ons leven weer op de rit te krijgen.'

Hebben jullie hulp gekregen?

Sonja: 'Weet je wat het is, ik heb een achterstand. Niet alleen vanwege mijn slechte zicht en gehoor, maar ik heb ook lange tijd een taalachterstand gehad. Dat bij elkaar opgeteld zorgt ervoor dat mensen mij al snel achterlijk vinden. En daar loop je dan weer tegenaan als je hulp zoekt. Want dat moet je aanvragen en dan krijg je allemaal papieren thuis waar ingewikkelde zinnen in staan die je niet snapt.' **Margareth:** 'Het is een geluk geweest dat we Stichting Hero (zie pagina 18) hebben leren kennen. Zij hielpen ons bij het doen van zorgaanvragen en regelden Fred, de blindengeleidehond van Son. Sindsdien durft Son weer zelf boodschappen te doen en het huis uit te gaan. Heerlijk, want ik heb een hekel aan boodschappen doen.'

Sonja: 'En een hekel aan praatjes maken met vreemde mensen. Jij loopt altijd snel door, maar dat kan niet meer.'

Waarom kan Margareth niet meer zomaar doorlopen?

Sonja: 'Omdat ze tegenwoordig een eigen hond heeft.'
Ze moet heel hard lachen.
Margareth: 'Bibi is nu zeven

Links Margareth, rechts Sonja en Fred ligt op de grond

maanden, een kolossaal druk beest. Speels en eigenwijs. Ik vroeg aan Stichting Hero hoe je gastgezin kon worden en ze stelden direct voor dat ik een hulphond zou opleiden. Ik zei ja, en kreeg Bibi. Ik geniet van haar. Ze leert me contact

maken met andere mensen. Dat vind ik vaak lastig. Bibi leert van mij dat er regels zijn, dat ze moet luisteren en dat ze niet zo maar mag blaffen. Bibi is eigenlijk mijn therapie. Ik ben lang somber geweest en door Bibi leer ik mezelf weer kennen.'

Stichting Hero levert hulp- en assistentiehonden voor mensen met een motorische en/of visuele beperking. Daarnaast zijn er therapiehonden voor jongeren met (gedrags) problemen, sociaal emotionele problemen en jongeren met stoornissen in het autismespectrum.

Waar kwam die somberheid vandaan?

Margareth: 'We hebben zo lang moeten vechten. Voor ons bestaansrecht. Voor een huisje. Voor inkomen. Voor hulp voor Son. De gemeente stuurde ons van het kastje naar de muur. Drie jaar lang bureaucratische rompslomp en vertraging voordat we eindelijk een vergoeding voor persoonlijke zorg ontvingen. Zo kan ik Son volledig verzorgen. Daarna weer een gevecht om een gespecialiseerd zorgteam vanuit de Wet langdurige zorg te krijgen. Toen we eindelijk alle zorg hadden waar we recht op hadden, kwam alle emotie eruit. Dat uitte zich bij mij in somberheid.'

Doen jullie alles samen?

Sonja: 'Wel veel, maar niet alles. Ik ben heel creatief en hou erg van kralen rijgen.' **Margareth:** 'Zie je die oorbellen? Die heeft ze zelf gemaakt. Ik snap er niets van. Dat gepruts is niets voor mij. Geen geduld voor. Zij wel, terwijl ze bijna niets meer ziet. Laat mij maar dingen op de computer ontwerpen. Sons grote hobby is ook tuttelen.'

Sonja gekscherend: 'Ja, ik wil er leuk uitzien. Voor jou. Ik hou van opmaken, beetje lippenstift, oogschaduw, dat soort dingen.' **Margareth:** 'Voor mij ben je mooi zoals je bent, daar is geen kwast voor nodig.' **Sonja:** 'Dat weet ik, want als ik vraag of het goed zit, zeg jij altijd ja. En als ik dan even later nog een keer in de spiegel kijk, zie ik soms nog een streep lippenstift op mijn wang zitten.'

Margareth kijkt Sonja speels verwijtend aan: 'Ja, en dan krijg ik de schuld.'

Ongehoord & Ongezien is een campagne om aandacht te vragen van mensen met een visuele en/of auditieve beperking die zorg van de gemeente nodig hebben. Op de website zijn verhalen te vinden, maar ook informatie voor gemeenten. ongehoordongezien.nl

Worden jullie samen oud?

Sonja: 'Zeker! We zijn in 2015 getrouwd. Samen met een goede bewindvoerder hebben we alles op een rijtje gezet. We hebben een levenstestament opgesteld, dat geeft rust. Tegenwoordig is elke dag een leuke dag. Met elkaar. En met de honden!'

Margareth: 'Precies, maar we blijven strijden tegen onrechtvaardigheid. Voor onszelf en voor anderen.'

Sonja: 'Zeker weten. Daarom doe ik ook mee met de campagne Ongehoord & Ongezien. Mensen moeten hulp krijgen waar ze recht op hebben. Het is te gek dat ze daar, net als wij, soms zo lang voor moeten vechten. Ik zou willen zeggen: "Blijf strijden, de aanhouder wint. Altijd!"' ◀

"en niemand
probeerde
vriendschap met
hem te sluiten"

Gesproken ondertitels

De **Ondertitels**-app
leest tv-ondertiteling
live voor zodra de tekst
in beeld verschijnt

**Probeer de Ondertitels-app
nu een maand gratis!**

Bel 015 262 63 07 of bezoek
www.gesproken-ondertitels.nl

slechtziend.nl, de leverancier van hulpmiddelen
voor mensen met een visuele beperking,
heeft haar assortiment uitgebreid met de
eerste Nederlandssprekende kamerthermostaat.

Te bestellen bij:

www.lowvisionshop.nl

Tel.: 085 9021826

Van kleuterjuf naar 'vertaler' van prentenboeken

Als jong kind stond voor Angelien van Zeijl (59) al vast wat ze later wilde zijn: kleuterjuf. En dat werd ze ook, totdat ze een oogaandoening kreeg. Ze gooide het roer om en deed een 'uitvinding' waarmee ze de Braillepluim won.

'Werken met kinderen is echt leuk, ze zijn zo onbevangen. Toen ik jong was, wist ik al dat ik dát later zou gaan doen. Ik begon als kleuterjuf en stapte daarna over naar de observatieklas voor kleuters in het speciaal onderwijs. Ik wilde deze kinderen, die zo'n moeilijke start hadden in hun leven, zo graag op weg helpen.

Op mijn 26e kreeg ik ineens oogklachten aan beide ogen. Ik had last van netvliesloslatingen. De oorzaak is nog altijd een raadsel. Niet lang na de operaties en na het vele laseren, kreeg ik last van macula puckers: littekenweefsel dat steeds verder over mijn gele vlek heen groeide. Op mijn 42e had ik nog weinig zicht over. Ik kon niet meer terug naar het speciaal onderwijs omdat observeren onmogelijk was geworden.'

AFSCHEID PASSIE

'Nooit had ik erbij stilgestaan dat dit zou kunnen gebeuren. Ik moest ineens afscheid nemen van mijn grote passie en moest stoppen met werken. Het was een zware tijd. Ik begon eerst maar regionaal bij Visio te revalideren. Er borrelden ook al snel weer ideeën in mij op. Ik besloot iets te doen met mijn onderwijskundige achtergrond en volgde een opleiding tot speciaal spelbege-

leidster. Op de school waar ik had gewerkt mocht ik mijn eigen praktijk starten. Het was zo prettig om op die manier toch nog iets voor de kinderen te kunnen betekenen.

In 2016 zag ik links nog maar twee procent en rechts vier procent en kon ik mijn praktijk niet meer aanhouden. In 2017 begon ik aan een revalidatietraject bij het Visio Het Loo Erf in Apeldoorn van Visio. Ik verbleef er intern, drie dagen per week, 44 weken lang. Ik kreeg zo veel nuttige handvatten en tips. Het non-visuele werd daar gestimuleerd, waardoor ik minder ging scannen met het restje zicht van mijn ogen. Dat gaf veel rust, waardoor ik meer energie over had. Ik leerde bijvoorbeeld de computer met spraak te gebruiken, hoe ik met mijn popkoor mee kon blijven zingen en keyboard spelen en met speksteen werken. Het was echt keihard werken, maar langzaamaan voelde ik een soort geruststelling opkomen: er is ook zonder zicht nog genoeg te doen.'

SAMENLEESMOMENTJE

'Braille leren, daar had ik eerst geen zin in. Maar als verstokt lezer besloot ik toch om het te doen. En daarna vielen er allerlei dingen samen. Zo

zocht ik naar iets om mijn braille bij te kunnen houden, wilde ik iets voor de samenleving blijven betekenen én hoorde ik van mijn brailletrainer over de obstakels die hij tegenkwam bij het voorlezen van zijn ziende kinderen. Hij zat altijd met zijn hand op de plaatjes van het brailleboek, dat vonden die kinderen natuurlijk vervelend. Dat kon anders, leek mij. En zo bedacht ik een jaar geleden het Samenleesmomentje. Het bestaat uit twee boeken: het ene in braille – voor de ouder die voorleest – en het andere voor het ziende kind. In het originele boek plak ik braillestickers, zodat de blinde ouder kan voelen of hij op dezelfde bladzijde zit als het kind. Ook maak ik korte omschrijvingen over de tekeningen erbij. Inmiddels zijn er tien kinderboeken te bestellen via mijn website. Voor het vertalen van elke titel naar braille heb ik eerst toestemming gevraagd aan de schrijvers en uitgeverijen. Ron Schröder en Marianne Busser waren de eerste auteurs die enthousiast waren. Zij zijn al jaren mijn grote helden.'

'Sinds mijn website online is gegaan, afgelopen najaar, heb ik al meer dan 50 boeken verkocht. Ook scholen hebben interesse. De reacties van ouders zijn hartverwarmend. Zo zei iemand: "Mijn kind dacht altijd dat ik niet kon lezen. Nu kan ik het tegendeel bewijzen."

BRILLEPLUIM

Begin dit jaar kreeg ik de Brillepluim, een nieuwe prijs van de Vereniging Onbepoort Lezen. Wat een erkenning. Mijn droom is dat er van zo veel mogelijk kinderboeken een samenleesversie komt. Het is voor mij een hobby. Mocht het teveel worden, dan zullen er hulptroepen worden ingezet. Ik ga dan zoeken naar een oplossing, want samenleesmomentjes moeten altijd blijven bestaan.' ◀

Meer informatie:

hetsamenleesmomentje.nl

Hoe word je beter digitaal?

De computer, smartphone en tablet bieden ongekennde kansen voor mensen met een visuele beperking.

Ben je slechter gaan zien of blind geworden of heb je nooit met deze apparaten leren werken, dan is hulp heel welkom. Gelukkig zijn er verschillende mogelijkheden om digitaal vaardig te worden en te blijven.

Zelfstandig reizen, contacten onderhouden, bankzaken regelen... Digitale hulpmiddelen zijn juist voor mensen met een visuele beperking onmisbaar. Uit een onderzoek van Amsterdam UMC in opdracht van de Oogvereniging blijkt dat mensen met een visuele beperking gemiddeld minstens even vaak als andere Nederlanders gebruikmaken van digitale hulpmiddelen. Toch worden er nog verschillende drempels ervaren om de hulpmiddelen te gebruiken. Niet alleen bij de kosten voor aanschaf, maar ook bij het leren omgaan met functies voor zaken als vergroting,

spraak en braille. Om die barrières te overwinnen, zijn er verschillende mogelijkheden.

TRAININGEN

De revalidatie-instellingen Visio en Bartiméus kunnen adviseren over de mogelijkheden van smartphones, tablets en computers. Ze bieden ook trainingen op maat bij het gebruik van alle digitale hulpmiddelen zoals de functies en apps die belangrijk en nuttig zijn voor de gebruiker. Tijdens een intake wordt bekeken wat iemand wil en al kan. Aan de hand daarvan wordt een trainingsschema bepaald.

Voor wie overweegt een computer of smartphone aan te schaffen, kunnen beide instellingen adviseren over de mogelijkheden. De zorgverzekeraar vergoedt kosten van de trainingen, maar komen wel ten laste van het eigen risico.

Wie geen complete training wil volgen maar enkele eenvoudige vragen heeft (zoals: hoe werkt je spraakfunctie van je smartphone na een update) is er Zorgprogramma 11. Het gaat dan om vragen

op het gebied van zelfredzaamheid. Hiervoor is een kort indicatietraject zonder uitgebreide onderzoeken of vragenlijsten. Er is geen verwijfsbrief nodig als iemand al bekend is bij Bartiméus of Visio.

WERK EN STUDIE

Dankzij digitale hulpmiddelen als schermvergroeters en softwarepakketten (JAWS en ZoomText) wordt het volgen van een studie en het hebben van een baan steeds beter bereikbaar. Leveranciers van die hulpmiddelen, zoals Optelec, Lexima Reinecker en Babbage, bieden steeds meer trainingen. In eerste instantie zijn dat korte sessies over de specifieke hulpmiddelen die zij leveren, maar ook intensievere trainingen zijn mogelijk. Vooraf wordt samen met de cursist gekeken wat nodig is aan compensatievaardigheden voor de studie of het werk. Vervolgens is het mogelijk één op één de vaardigheden te leren, waarbij het aantal uren wordt uitgetrokken dat nodig is, gemiddeld enkele dagdelen. Wie werkplekaanpassingen nodig heeft kan, afhanke-

lijk van de uitkering, bij UWV of gemeente navragen welke trainingen worden vergoed.

THUIS OF OP DE WERKPLEK

De vragen van mensen met een visuele beperking zijn voor veel reguliere aanbieders van computer-cursussen een uitdaging. Specifieke spraak- en vergrotingstoepassingen en braille zijn nu eenmaal specialiteiten waar relatief weinig vraag naar is. Monique Verboeket is vanaf haar geboorte slechtziend en heeft als ervaringsdeskundige sinds vijf jaar een eenmanszaak DigiDuo. Hier helpt ze, bij voorkeur bij cursisten thuis of op de werkplek, mensen die vertrouwd willen raken met hun computer, smartphone of tablet. Er is geen vaste tijdsduur of programma, wel heeft ze een naslagwerk ontwikkeld waar mensen op terug kunnen vallen. De ondernemster heeft geen contracten met zorgverzekeraars maar vraagt een bescheiden tarief. Wel worden trainingen op de werkplek soms door de werkgever of het UWV vergoed.

Heb je geen uitgebreide training meer nodig, dan kan het natuurlijk zijn dat je je kennis nog eens wilt opfrissen of wilt zien welke nieuwe mogelijkheden er zijn. Een korte cursus of workshop is dan een uitkomst. Visio én Bartiméus houden op verschillende locaties regelmatig workshops over het gebruik van de iPhone en de iPad. Wie vragen heeft over ICT-hulpmiddelen, kan bovendien terecht bij inloopspreekuren die deze organisaties regelmatig houden. Ook fabrikant Apple organiseert regelmatig workshops in de officiële Apple Stores in Amsterdam, Haarlem en Den Haag. Deze kan iedereen gratis volgen om de technologie die in Apple-producten is ingebouwd beter te leren kennen.

DIGIWIJS

Digitale vaardigheden bijspijkeren of steeds wat nieuws leren, dat kan tijdens de regionale Digiwijs-bijeenkomsten, een initiatief van de Oogvereniging. Ze worden vaak eens per maand of om de maand gehouden. Hier kunnen mensen vragen stellen en tips uitwisselen over het gebruik van digitale hulpmiddelen. Onderling bespreken deelnemers vragen die ze hebben over computers en smartphones maar ook Daisyspelers of navigatiehulpmiddelen. Soms komt een leverancier of een deelnemer iets vertellen over een bepaald onderwerp. In bijna iedere provincie zijn een of meer Digiwijs-groepen actief. Welke weg moet je bewandelen als je een computer, smartphone of tablet wilt kopen maar een wat smalle beurs hebt? Werkgevers en het UWV komen er gelukkig steeds meer achter dat het gebruik van dit soort middelen flink kan bijdragen aan het (zelfstandig) functioneren in de maatschappij. Aan de andere kant zijn bezuinigingen aan de orde van de dag. Is er geen andere vergoeding mogelijk, dan is er de Landelijke Stichting Blinden en Slechtzienden (LSBS). Via de site van de stichting is een vergoeding aan te vragen. Een oogheelkundige verklaring van een oogarts is daarbij noodzakelijk. Een

verslag van een recent low-vision-onderzoek bij Visio of Bartiméus voldoet meestal ook. Voor wie volledig blind is, is een verklaring van de huisarts voldoende. Het al dan niet toekennen van een vergoeding en het bedrag zijn van een aantal factoren afhankelijk. Op het aanvraagformulier zijn deze duidelijk geformuleerd.

TWEEDEHANDS

Is dit te tijdrovend of lastig dan is het ook het overwegen waard om een apparaat tweedehands aan te schaffen. Er zijn winkels die gespecialiseerd zijn in refurbished-producten, bijvoorbeeld van Apple. Een goede winkel garandeert dat de producten helemaal zijn nagekeken en volledig werken. Aangezien het lang niet altijd noodzakelijk is om de nieuwste smartphone of computer in huis te hebben, kan dit een efficiënte en voordelige manier zijn om een smartphone, computer of laptop aan te schaffen. ◀

Meer informatie:

visio.org
bartimeus.nl
babbage.com
optelec.nl
lexima-reinecker.nl
digiduo.nl
lsbs.nl

Workshops Apple

apple.com/nl/today/collection/accessibility-collection/

Digiwijs

Alle digiwijsgroepen:

oogvereniging.nl/regionale-digiwijsgroepen

Miss Elly Voorleesapparaat

Vernieuwd!

**Het meest gebruikersvriendelijke voorleesapparaat
voor blinden, slechtzienden en ouderen.**

Bent u slechtziend?

Of is er iemand in uw omgeving slechtziend of blind en niet meer in staat om de post zelfstandig te lezen?

Dan is het vernieuwde Miss Elly 3 voorleesapparaat misschien een oplossing.

Met het Miss Elly 3 Voorleesapparaat kunt u boeken, kranten, de post, tijdschriften, bijsluiters van medicijnen en andere gedrukte of getypte teksten, moeiteloos zonder hulp van anderen laten voorlezen.

Het Miss Elly voorleesapparaat is eenvoudig te bedienen: apparaat inschakelen, te lezen document op de scanner leggen, één toets indrukken en klaar! Na enkele seconden leest een vriendelijke en zeer goed verstaanbare stem u de tekst voor.

**Het Miss Elly voorleesapparaat bevat
o.a. de volgende mogelijkheden:**

- Verschillende talen, zoals Nederlands, Engels, Duits, Spaans, Frans, Turks.
- Spraaksnelheid en volume zijn instelbaar.
- Mogelijkheid om koptelefoon aan te sluiten.

Het Miss Elly voorleesapparaat wordt door de zorgverzekeraars vergoed.

Wilt u meer informatie ontvangen?

Kom naar onze stand op de ZieZo-beurs 2019!

T 070 383 62 69

E info@slechtzienden.nl

W slechtzienden.nl

OLVS
OPTICAL SOLUTIONS

Passende hulpmiddelen & persoonlijk advies

VERLICHTING

VERGROTING

SPRAAK & BRAILLE

ADL HULP-MIDDELEN

iris huys
low vision & braille center b.v.

Meridiaan 40
2801 DA Gouda

Bestel uw hulpmiddel gemakkelijk
en snel op www.irishuys.nl
of bel 0182-525 889

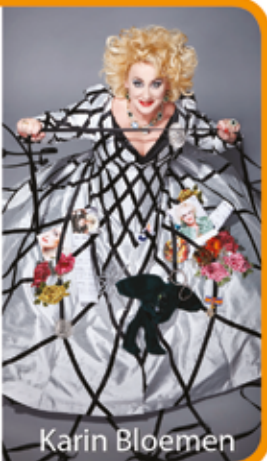
KOMT HET ZIEN!

Blindentolken bij theatervoorstellingen en festivals

Binnenkort:

- Karin Bloemen
- Scapino Ballet
- Groot Niet Te Vermijden
- The Addams Family
- Sprookjessprokkelaar
- Temmen van de Feeke
- Tineke Schouten

en nog meer...!

Karin Bloemen

www.komthetzien.nl/agenda

ZieZo BEURS

Ondersteund door OOG
FONDS

De Nationale Oogbeurs
Over leven met minder zicht
15 en 16 maart 2019
Beatrixgebouw - Utrecht
Direct naast het Centraal Station

**Alles over wonen, werken,
lezen, leren en ontspannen
met een visuele beperking**

Uitgebreid beursprogramma met
workshops en presentaties

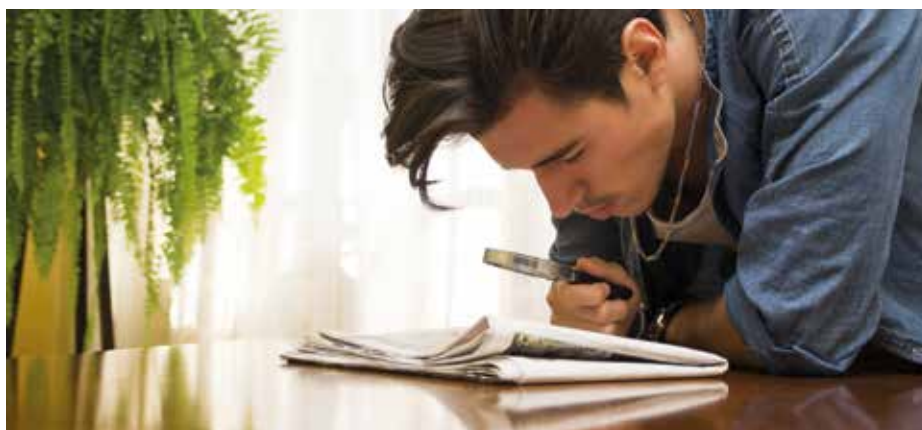
Tientallen exposanten met uitgebreid
aanbod aan hulpmiddelen en diensten

NIEUW!
Met interessant
ZieZo-oogsymposium
op zaterdag 16 maart

Gratis toegang na registratie op www.ziezo.org

Behandeling PXE: het vervolg

Vorig jaar bleek uit onderzoek dat een bestaand middel tegen botontkalking (etidronaat) kon helpen om de oogaandoening PXE te remmen. Het probleem: het (goedkope) middel was niet meer verkrijgbaar. De onderzoekers aan het UMC Utrecht hebben er hard voor gestreden om etidronaat in Nederland te kunnen produceren. Dat lijkt gelukt. De patiënten die meegedaan hebben aan de studie worden nu benaderd of ze mee willen doen aan een vervolgonderzoek naar de effecten op langere termijn. Het is de bedoeling dat de groep die etidronaat gaat gebruiken straks wordt uitgebreid met meer patiënten. OOG volgt deze ontwikkelingen op de voet. ◀

Glaucoom beter in kaart

Wie glaucoom heeft en kinderen krijgt, weet dat de kinderen een verhoogd risico hebben om óók glaucoom te ontwikkelen. Ongeveer tien procent van de kinderen ontwikkelt ook (op latere leeftijd) glaucoom. Regelmatige controle is daarom van belang, maar het zou nóg fijner zijn als het risico op glaucoom beter te voorspellen is, zodat niet iedereen zich een leven lang zorgen hoeft te maken. Een van de mogelijkheden om dat te doen, is door informatie te verzamelen over de huidige groep glaucoompatiën-

ten. Dat gaan vijf universitaire ziekenhuizen (UMC Groningen, Erasmus MC, Radboudumc in Nijmegen, Maastricht UMC en het Netherlands Institute for Neurosciences) nu doen. Zij brengen het DNA en het ziekteverloop van een grote groep glaucoompatiënten in kaart en gaan dat onderling uitwisselen. Het doel is om mensen met een laag risico eerder gerust te stellen, op tijd in te grijpen bij mensen met een hoog risico én de behandeling beter op het individu af te stemmen. ◀

'Pleister' voor Stargardt

Bij een kwart van patiënten met de ziekte van Stargardt is lange tijd geen duidelijke genetische oorzaak gevonden. Onderzoekers van het Radboudumc en hun collega's hebben nu twee nieuw mutaties gevonden die tot de ziekte leiden. Door een techniek te gebruiken die al eerder was uitgevonden, moet het mogelijk maken om die mutaties 'af te plakken'. Het zou mogelijk moeten zijn om zelfs op termijn de ziekte te behandelen.

AFVALSTOFFEN

De ziekte van Stargardt ontstaat door mutaties in het ABCA4 gen. Dit gen maakt een eiwit dat afvalstoffen in de netvliescellen afvoert. Gebeurt dat onvoldoende, dan stapelen die afvalstoffen zich op, sterven netvliescellen af en wordt het zicht steeds slechter. De genetische mutaties in het ABCA4 gen bij een belangrijk deel van de mensen met Stargardt was al opgespoord. In de toekomst zullen voor verschillende vormen 'mutatiepleisters' moeten worden ontwikkeld. ◀

'Blikvanger' zet lezer op verkeerde been

Victor Kammeijer heeft zijn derde kinderboek uitgebracht. De titel? Blikvanger. Voor het eerst is dit boek gericht op pubers. En ook voor het eerst presenteert de auteur – die zelf een visuele beperking heeft – een boek waarin een van de karakters slechtziend is.

'Eigenlijk ben ik bij toeval kinderboekenschrijver geworden', zegt Victor Kammeijer. 'Ik wilde ooit nog wel eens een boek schrijven. Ik begon met een paar alinea's en ontdekte dat het een kinderboek werd. Zo is "De Walnotenkraker" ontstaan. De uitgeverij vroeg me of ik nog meer boeken wilde schrijven. Daarna heb ik "De Zandzuiger" geschreven. Mijn derde boek heet "Blikvanger".'

RUIME BLIK

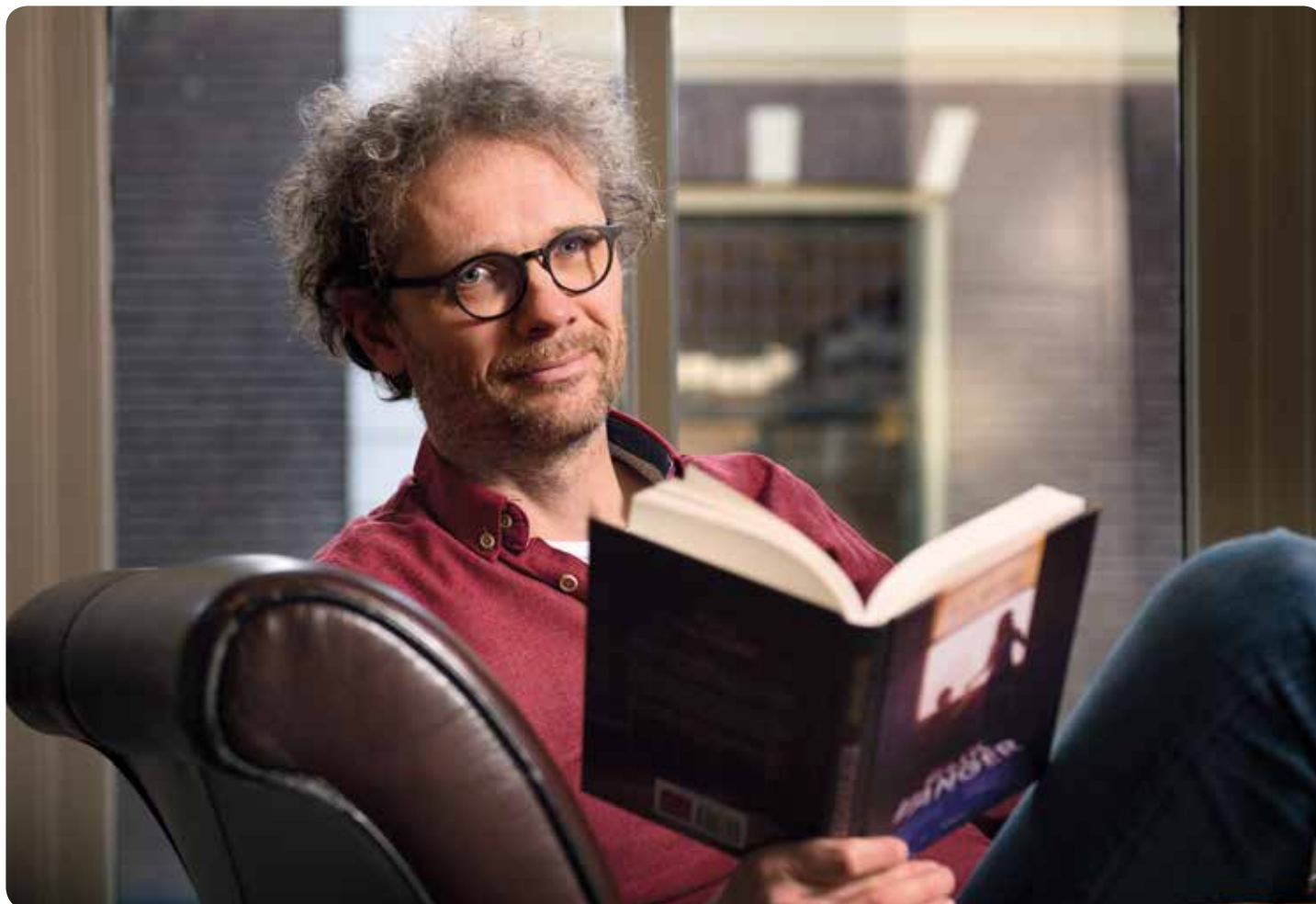
De centrale persoon in zijn boeken is steeds Bruno, ook in "Blikvanger". Opvallend is dat voor het eerst in dit boek een meisje met een visuele beperking wordt geïntroduceerd. Victor zegt zelf dat hij geen boeken schrijft over beperkingen en dus ook niet over visuele beperkingen. Het gaat hem erom dat hij zijn lezers aan het denken zet. 'Slechtziendheid is in "Blikvanger" een middel om iemand letterlijk een beperkte maar figuurlijk een ruime blik te geven. Wat zie je en wat zie je niet? Dat is de vraag. En welke visie klopt? Of kloppen

beide visies? Ben je je handicap? Of heb je een handicap? Het komt allemaal terug op vooroordelen. Ik hou ervan om lezers op het verkeerde been te zetten.'

WAT ZE ZIET

Het is niet toevallig dat Iris, de andere hoofdperson naast Bruno, dezelfde visuele beperking heeft als Victor zelf. 'Ze heeft retinitis pigmentosa (RP), maar dat benoem ik niet zo. Ik schrijf op wat ze ziet of niet ziet. Door mijn eigen oogaandoening kan ik dicht bij de werkelijkheid blijven, maar daar houdt het ook op.'

Hij heeft er wel bewust voor gekozen om Iris neer te zetten als een strijdbaar meisje. 'Ze heeft doelen, wil iets bereiken. En ze heeft een sterke drang om iets te betekenen voor de maatschappij. Ik denk dat ik dat min of meer onbewust heb gedaan. In feite is het zo dat kinderen met een oogaandoening haar kunnen zien als rolmodel. Zij staat stevig in het leven en dat kunnen zij ook bereiken. Als je het wilt hebben over een boodschap, dan is dat misschien wel de boodschap erachter. De benadering van kinderen met een visuele beperking is heel anders dan tientallen jaren geleden, maar ze hebben niet veel anderen waar ze tegen op kunnen kijken. Ik denk dat het voor iedereen belangrijk is om iemand te hebben waaraan je je kunt spiegelen. Iris zou in die zin goed een voorbeeldrol kunnen vervullen.'

LEUK OM TE LEZEN

Dit is zeker niet het laatste boek dat hij heeft geschreven. 'Ik heb met de uitgever afgesproken dat ik in totaal zo'n vier tot vijf boeken zou leveren, dus ik kan nog even door. Bruno komt sowieso terug. Ik heb in het begin overwogen om hém de oogziekte te geven, maar dan wordt het al snel een boek over beperkingen. Dat wil ik nog steeds niet. Het moet nog altijd een boek zijn waarvan kinderen zeggen "leuk om te lezen". Daar doe ik het voor.'

Roos (12), heeft Blikvanger gelezen

'Het verhaal gaat over Bruno die in een game varkens doodt, maar hij houdt wel van dieren! Hij denkt er eigenlijk niet bij na. Zo is Bruno een beetje. Hij leert Iris kennen. Die is heel anders. Zij eet vegetarisch. Iris weet dat er bij hen in de buurt een lab is waar dierproeven voor make-up worden gedaan. Zij wil de mensen die dat doen tegenhouden. In het begin is Bruno een beetje een saaie jongen die niet van avontuur houdt. Je moet daarom ook wel in het verhaal komen. Daarna wordt het echt leuk. Je ontdekt later in het boek pas dat Iris slechtziend is. Dat is met meer dingen zo. De vader van Iris is niet bekend, maar ook daar kom je na een tijdje achter. Eigenlijk is alles een beetje anders dan dat je in het begin denkt. Bruno is geen suffe varkensdoder die niets om dieren geeft. Iris ziet niet goed, maar kan toch ook goed minigolfen. Dat maakt het echt een leuk boek. Ik zou het wel aanraden aan anderen!'

Victor Kammeijer is naast kinderboekenschrijver ook tekstschrijver.

Hij is voorzitter van de Redactieraad van OOG. Zijn boeken zijn te leen bij Passend Lezen. ◀

VRAAG

Margreet van Hoorn (76): Ik wil graag de Libelle blijven lezen nu ik slechter zie. Hoe doe ik dat?

ANTWOORD

Als het lezen van je favoriete tijdschrift niet meer lukt kun je overwegen een beeldschermloep aan te vragen via je zorgverzekeraar. Dit is een beeldscherm met daaronder een camera die op een leesplateau is gericht. Het camerabeeld vergroot tot 50 keer en, als je dat wenst, kan de vergrote tekst aangepast worden weergegeven in kleur of zwart-wit. Het kan ook veel rust geven om boeken en tijdschriften in gesproken vorm te gaan lezen.

Dit kan via Bibliotheekservice Passend Lezen die een grote collectie gesproken boeken, kranten en tijdschriften biedt. Ook brailleboeken zijn er verkrijgbaar. De collectie is exclusief beschikbaar voor mensen met een leesbeperking.

passendlezen.nl

VRAAG

Tim de Groot (29): Ik ben blind en de lift op mijn werk is niet toegankelijk voor mij. Ik heb geen idee op welke verdieping ik ben. Hoe kan de lift worden aangepast?

ANTWOORD

Voor werknemers met een arbeidsbeperking zijn veel

verschillende voorzieningen mogelijk. De voorziening moet noodzakelijk zijn om te kunnen functioneren op de werkplek of in het bedrijf. Zo kan een lift bijvoorbeeld worden aangepast door middel van een spraaksignaal dat aangeeft op welke verdieping hij stopt. Aanpassingen op het werk kun je aanvragen bij het UWV.

Meer info:

uwv.nl/werkgevers/formulieren/aanvragen-vergoeding-voorzieningen-werkgever.aspx
en:

samenvoordeklant.nl/werkgeversdienstverlening/toolbox/werkplekaanpassingen-individuele-voorziening

VRAAG

Trudy Visser (65): Ik zie altijd op tegen een bezoek aan de oogarts omdat de tijd zo kort is. Hoe kan ik me beter voorbereiden? Ook wil ik het gesprek graag opnemen, want ik ben vaak zo gespannen dat ik vergeet wat ze heeft gezegd. Mag dit en hoe pak ik dit aan?

ANTWOORD

Op de website Vragen aan de oogarts staan per oogaandoening verschillende voorbeeldvragen die je kunt stellen in de spreekkamer bij de oogarts of optometrist. Dit zijn vragen over de aandoening zelf, over de behandeling, over het verloop en over het leven met diverse oogaandoeningen. Het heeft zin om de belangrijkste vragen voor jouw situatie uit te kiezen en op te schrijven.

vragenaandeoogarts.nl/voorbeeldvragen/

Een gesprek met de oogarts opnemen, bijvoorbeeld met je smartphone, mag als je dit van tevoren vraagt en ermee akkoord gaat dat het puur om opnamen voor privégebruik gaat. Het verspreiden van de opname buiten de privésfeer zonder toestemming van je arts is wettelijk niet toegestaan. Meer informatie hierover vind je op:

knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/opnemen-van-het-gesprek.htm ◀

030 294 54 44

ma - vr 9.00 - 15.30 uur

ooglijn@oogvereniging.nl

Bijzondere actie

Wat begon als een kleine actie van familie Borrenbergs om geld op te halen voor het Oogfonds, groeide al snel uit naar een actie van formaat: € 17.500 voor onderzoek naar retinitis pigmentosa.

Moeder Monique: 'Twee van onze drie kinderen hebben de oogziekte retinitis pigmentosa. Teun (16 jaar) ziet nog zo'n tien procent, Anne (10 jaar) nog dertig. Hun zicht gaat langzaam steeds verder achteruit. Omdat er nog geen behandeling bestaat, kan dit er uiteindelijk zelfs toe leiden dat ze blind worden. Onze allergrootste droom is dan ook dat er een goede behandeling komt, zodat het zicht van Teun en Anne niet verder achteruit gaat. Of nog beter: teruggebracht kan worden, zodat zij net zoveel kunnen zien als de mensen om hen heen. Hiervoor is veel geld nodig en hier wilden wij graag ons steentje aan bijdragen.' Wat begon met twee benefietavonden in een restaurant in hun dorp groeide uit tot een enorme actie met een sponsorloop door de basisschool van Anne en vijfenvijftig mensen die de marathon van Eindhoven liepen. Zelfs Teun heeft vijf kilometer meegelopen.

Het gezin is er enorm trots op dat zij mede dankzij alle lieve mensen zo'n indrukwekkend bedrag hebben opgehaald. 'Het geeft veel genoegdoening om niet bij de pakken neer te gaan zitten, maar er juist álles aan te doen om een bijdrage te leveren.' ◀

Meer weten over de onderzoeken die dit jaar konden starten met hulp van het Oogfonds of zelf een donatie doen? Ga naar oogfonds.nl/onderzoek

Privacy

Sinds het ingaan van de AVG (algemene verordening gegevensbescherming) komt onze privacy vaker ter sprake. Die was daarvoor natuurlijk ook belangrijk, maar passeert nu veelvuldig de revue. Ik blijf hangen op de vraag: 'Welke digitale sporen laat je na?'

Alles gaat tegenwoordig digitaal. Zeker voor onze doelgroep biedt de digitale weg oplossingen die er vroeger niet waren. Ja, ook ik vraag regelmatig iets aan Siri, stuur een gesproken Whatsapp-bericht of check in bij de een of andere locatie op Facebook. Google ik op mijn naam dan kom ik – en iedereen die op internet kan – van alles over mezelf te weten. Is dat erg?

Maar waar blijven al die verzoeken aan Siri? Wie bij Apple kan horen dat ik op zoek was naar een recept voor boterkoek, dat ik het nummer 'Rolling in the deep' van Adele dagelijks drie keer speel omdat ik de tekst uit mijn hoofd moet leren en het adres van de dichtstbijzijnde hakkenbar heb opgezocht? Wat weet je dan? Dan weet je dat de kans groot is dat ik boterkoek heb gebakken, van de muziek van Adele houd en dat mijn schoenen stuk zijn.

En wat zegt dat dan?

Lastiger vind ik het worden als ik vanwege de toegankelijkheid via onze smartphone allerlei

apparaten ga bedienen. Verwarming hoger zetten, lichten aan, wasmachine aan. Het is natuurlijk prachtig als apparaten zo gemaakt zijn dat ik ze met tussenkomst van de smartphone gewoon kan gebruiken. Toch ken ik in mijn omgeving heel wat goedziende mensen die dit soort dingen heel bewust vanwege hun privacy niet gebruiken. Hebben wij die keuze ook? Of geven we simpelweg een deel van onze privacy op ten gunste van onze zelfstandigheid? Het is, denk ik, betrekkelijk. Heel vele mensen weten al wie ik ben en wat ik doe, simpelweg omdat ik vaak de enige ben: de enige blinde moeder op school ben, de enige bij mijn sportschool, de enige in onze wijk. Kortom iedereen weet allang wie ik ben en wat ik doe, ook zonder op mijn naam te googelen.

Ellen Koudijs schrijft blogs over haar gezin, kinderen, dagelijks leven en werk. Haar blogs zijn ook te lezen via braille-blog.blogspot.nl. ◀

Fotografie: Ruud van der Graaf en Shutterstock